

Woensdag 18 augustus 1915 – ochtendeditie

Berlijn, 17 augustus. Officieel bericht uit het grote hoofdkwartier:

Voor Oostende verdreef het vuur van onze kustbatterijen twee vijandelijke torpedojagers.

Parijs, 17 augustus. Officieel bericht van vanmiddag:

Ook vannacht heeft het geschut zich op tal van punten laten horen, onder andere te Boezinge.

Reeds meermalen hebben wij gewag gemaakt van de steunbeweging, onder leiding van de heer Hastings Pimbury in Engeland begonnen voor de noodlijdende Belgen in België.

De laatste zes maanden zijn voor dat doel in het noorden van Engeland niet minder dan 900 propagandavergaderingen gehouden en in alle steden zijn plaatselijke commissies gevormd voor het inzamelen van gelden.

Na de stichting door de Engelse regering van de National Commission for Relief in Belgium heeft de heer Pimbury hetgeen hij en zijn medewerkers hebben bereikt, aan deze commissie overgedragen. Er is bijna een miljoen gulden bijeengebracht, voor het grootste deel uit wekelijkse inzamelingen in de fabrieken en werkplaatsen. Voorzeker een goed resultaat van het menslievende werk.

De Brusselse correspondent van de Vossische Zeitung meldt dat een anoniem comité de bevolking heeft opgewekt de 20e augustus, de verjaardag van de intocht der Duitsers in Brussel, de winkels gesloten te laten en zich niet op straat te vertonen, opdat Brussel de indruk van een uitgestorven stad zou maken.

Hij verwacht dat de militaire gouverneur aan zulk een streven, indien het werkelijk tot uitvoering mocht komen (waaraan hij twijfelt) “een gebiedend halt zal toeroepen”.

Reuter seint uit Amsterdam aan Engelse bladen, dat er kans is op een spoedig aftreden van von Bethmann Hollweg als Duits rijkskanselier en noemt ook al zijn opvolger: generaal von Bissing, gouverneur-generaal in België.

Woensdag 18 augustus 1915 – avondeditie

Nederlandse boeken voor Belgische soldaten.

Aan het Belgische informatiebureau wordt uit le Havre gemeld:

Koning Albert heeft baron Fallon, Belgisch gezant te 's Gravenhage, opgedragen Nederlandse boeken te kopen voor 1500 gulden, bestemd om uitgedeeld te worden onder de soldaten, die aan het front zijn en aan degenen, die in de Franse hospitalen worden verzorgd.

Baron Fallon werd verzocht, bij de keuze van deze boeken, de raad in te winnen van de volksvertegenwoordigers Arthur Buysse en Frans van Cauwelaert.

De Vlaamsche Stem.

Mr. Alberiek Deswarte, de hoofdredacteur van de Vlaamsche Stem, heeft de leiding van dat blad neergelegd. Met hem zijn André de Ridder, mr. F. Wittemans, G. Opdebeek en Cyriel Buysse als redacteurs afgetreden. René de Clercq en dr. A. Jacob hebben nu de leiding van het blad.

In het nummer van gisteren heeft de nieuwe redactie omtrent het heengaan van mr. Deswarte de volgende “mededeling” gedaan:

“De heer Deswarte heeft, met ingang van heden, de leiding van de “Vlaamsche Stem” neergelegd. De richting van het blad, zoals o.a. aangegeven in de bekende, vanaf 28-30 juni jl. verschenen serie programmatische hoofdartikelen, blijft onveranderd dezelfde. Niet zonder weemoed zien wij de heer Deswarte vertrekken. De heer Deswarte is, naar onze lezers weten, de stichter van dit orgaan. Aan zijn geestdrift danken de Vlamingen in ballingschap de stichting van een blad, waarin het herstel van hun volksrechten als voorwaarde van België's herstel op waardige en loyale wijze zou bepleit worden. Zijn ijver en toewijding vooral, die zelfs zijn gezondheid niet ontzag, maakte de voortzetting van deze, ook materieel bezwaarlijke onderneming tot op heden mogelijk. Teleurstelling is ook hem niet bespaard gebleven. Wellicht was dit onvermijdelijk. Verdachtmaking van zijn bedoeling door vijanden, misverstand bij vrienden – is het niet onvermijdelijk doel van allen, die in moeilijke omstandigheden, het schip moeten sturen? Zal het ook niet ons deel zijn?

Maar de tijd zal ook over Deswarte's werk rechtvaardig oordelen, en het goede voor Vlaanderen dat hij volbracht heeft zal Vlaanderens volk nimmer vergeten.”

Dr. Deswarte heeft aan de nieuwe hoofdredactie der Vlaamsche Stem een stuk gezonden, waarin hij de redenen van zijn aftreden uiteenzet. De leden der oude redactie, De Ridder, Wittemans en Opdebeek, verklaren, dat die redenen ook de hunne zijn. Mr. Deswarte schrijft o.m.:

“Voor, noch op de buitengewone algemene vergadering der aandeelhouders der naamloze vennootschap “De Vlaamsche Stem”, welke plaats had op maandag 16 augustus, kon ik er in slagen te

verwezenlijken de ontstentenis van een groep, die ik acht een richting te zijn toegedaan, welke ik onmogelijk kan noch wil volgen.

Die richting spreekt klaar uit genoemde “mededeling” in het nummer van gisteren, waar mij wordt hulde gebracht om “de stichting van een blad, waarin het herstel van hun (dit is de Vlaamse) volksrechten als voorwaarde van België’s herstel op waardige en lokale wijze zou bepleit worden”. Welnu, zulk voorwaardelijk loyalisme was nooit of nimmer de opvatting der stichters, tenzij dan van mijn twee huidige opvolgers, die ook bij de stichters waren, doch deze voorwaardelijkheid te dien tijde niet hebben uitgesproken.

Aldus echter is opgegeven door de leiders zelf van bewuste groep, het grondig, essentieel meningsverschil, dat tussen hen en mij alle vereenbaarheid en medewerking uitsluit. Immers, hun gehechtheid tot de Belgische zaak blijkt voorwaardelijk te zijn. Zij, die dat ooit hebben kunnen betwijfelen en de loutere algeheelheid van mijn Belgische vaderlandsliefde verdenken, hebben mij of met kwade aandacht of met kwade trouw of – ja – eenvoudig niet gelezen! In elk geval hebben zij tegenover mij, tegenover mijn geweten een grievend onrecht gepleegd.

Intussen is en blijft de al of niet voorwaardelijkheid der toewijding aan het lot van België de ware toetssteen. Het gemeenzame vaderland van Vlamingen en Walen heeft op dit ogenblik geen verscheidenheid van maat te willen in de toewijding van zijn zonen. In zijn pathetische noodweer heeft het het recht, neen, de plicht te verklaren: “Wie niet onvoorwaardelijk met mij is, is tegen mij. Dit is het uur der zitting.”

Doch bij het mededelen van het neerleggen van mijn leiding, wordt door mijn opvolgers verklaard: “De richting van het blad, zoals o.a.

aangegeven in de bekende van 28 tot 30 juni II. verschenen serie programmatische hoofdartikelen, blijft onveranderd dezelfde.”

Daarop heb ik het volgende te wedervoeren:

1°. Ik heb verklaard, dat deze artikels, zoals alle andere, door mij ondertekend, uitsluitend mijn persoonlijke opmerkingen uitdrukken, zonder dat de redactieraad daarover kon worden aangesproken, zodat mijn artikels niet de draagkracht van een gemeenschappelijk programma hebben;

2°. Deze drie artikels (Spreken is plicht – Diagnosis – Het Redmiddel) brengen tot uiting de meest onvoorwaardelijke trouw, de meest absolute toewijding aan België;

3°. Naderhand heb ik eerlijk en onbevangen verklaard en geschreven, om stellig en duidelijke nog die onvoorwaardelijkheid te doen blijken, dat ik eindelijk en voorlopig, dat is voor de duur van dit overgangstijdperk, om aanleiding tot misverstand, ergernis en tweespalt te vermijden, het in die drie artikelen besproken zelfbestuur voor Wallonië en Vlaanderen niet verder zou behandelen;

4°. Met het onvoorwaardelijk loyalisme van deze drie door mijn opvolgers ingeroepen artikels wordt door hen ten duidelijkste afbreuk gedaan, waar zij, reeds bij het overnemen van mijn taak, schrijven: “Het herstel der Vlaamse volksrechten bepleiten als voorwaarde van België’s herstel.”

De nieuwe redactie der Vlaamsche Stem plaatst in het nummer van heden onder het opschrift: Vlaanderen en België, “een open brief aan onze vrienden in Vlaanderen”. Daarin deelt zij de inzichten mede, “die, in verband met de Vlaamse strijd, zich bij haar hebben ontwikkeld, sedert zij Vlaanderen midden oktober van het vorige jaar

verliet en met belangstelling kennis nam, zover dit in haar macht stond, van het Vlaamse gedachteleven, dat hier en in Zuid-Nederland sedert het uitbreken van de oorlog tot uiting is gekomen.” Wij nemen uit de open brief het volgende stuk over:

“Tweeërlei plicht heeft de Belgische Staat tegenover de Belgische bevolking:

1°. Een plicht tegenover het Waalse volk;

2°. Een plicht tegenover het Vlaamse volk.

Beide plichten zijn volkomen aan elkander gelijk: gelijke aanspraak kunnen beide volkeren doen gelden op de zorg van de Belgische Staat. Beide belangen verenigd vormen het belang van de Belgische Staat, ja buiten deze gelijke belangen bestaat geen waarachtig Belgisch belang. Wie een van deze belangen te kort doet in woord of in daad, handelt in strijd met het Belgische belang. In overeenstemming ermee handelen wie in woord en in daad een van deze belangen bevorderen, zonder aan het andere afbreuk te doen.

Steeds heeft de Vlaamse Beweging dit Belgisch belang erkend; maar de ene helft ervan, het Vlaams belang, is steeds door de Belgische Staat miskend geworden.

Thans echter staat België voor een nieuwe toekomst, waarin de oude, eenzijdige Belgische staatsidee, die het belang van Vlaanderen uitschakelde, wijken moet voor de loyale behartiging door de Staat van het waarachtige – tweeledige – Belgisch belang.

Binnen dezelfde staatkundige grenzen een cultureel autonoom Vlaanderen eendrachtig naast een cultureel autonoom Wallonië – heerlijk voorspel van de verhouding die eenmaal alle volkeren zal

binden! – ziedaar de hoopvolle werkelijkheid waarnaar in het nieuwe België de nieuwe staatsgeest moet streven.

Volledig bereikt kan de culturele autonomie van Vlaanderen slechts worden op de grondslag van Vlaams zelfbestuur. In de centraliserende werking van het Middenbestuur heeft het zuid-Belgische imperialisme steeds een scherp wapen tegen het noorden gevonden; de snede ervan hebben geslachten en nogmaals geslachten Vlamingen aan den lijve en aan de geest gevoeld. In de plaats van de vroegere centralisatie moet het federatieve stelsel treden.

Alle takken van bestuur, alle organismen van openbaar leven moet bijgevolg in Vlaanderen volkomen Vlaams zijn. Zowel in Vlaanderen als in Wallonië moet met de tweetaligheid worden gebroken.

Het centrum van verfransing en verbastering in Vlaanderen, de Gentse Hogeschool, moet plaats maken door algehele vernederlandsing, voor een brandpunt van krachtige en diepe Vlaamse werkzaamheid.

De organisatie van 's lands weermacht moet ter hand worden genomen op gewestelijke grondslag, het Nederlands de taal zijnde van het bevel over de noordelijke, het Frans de taal van het bevel over de zuidelijke korpsen.

Met gebruikmaking van het nieuwe staatsorganisme moet in Vlaanderen het gehele Vlaamse programma integraal worden doorgevoerd.

In verband met de buitenlandse politieke stromingen moet, trouwens slechts als noodzakelijke consequentie van dit nieuwe organisme, de duurzaam te verwezenlijken neutraliteit van de Belgische gewesten gehandhaafd blijven. De mogelijkheid moet

uitgesloten worden, dat het noorden of het zuiden, door de aansluiting van het rijk bij enig buitenlands machtverbond cultureel in de verdrukking komt en zodoende van beide delen de cohesie en van het rijk zelf de hechtheid in gevaar worden gebracht.”

Onze correspondent schrijft uit Brussel:

Een verordening van 6 augustus komt nu ook de inbeslagneming van de hooioogst bevelen.

De verschillende bepalingen van deze verordening zijn van gelijke aard als die voor het aanslaan van het graan uitgevaardigd, en uitgebreid vermeld in het avondblad van zaterdag jl.

Vrij van aanslag blijven de voorraden, welke de landbouwer voor zijn eigen veestapel behoeft.

Aangaande de prijs wordt bepaald, dat het legerbestuur al naarmate de kwaliteit het hooi zal inkopen binnen de voor de verschillende provincies vastgestelde maximumprijzen.

Commissie voor de inzameling van zilverpapier, enz. voor de Belgische geïnterneerden.

Van 1 tot 12 augustus is ontvangen: 1203 kg zilverpapier, 1100 kg theelood en 3 kistjes sigaren. Alle gevers en geefsters hartelijk dank.

De eerste oproep van de commissie heeft niet dat resultaat opgeleverd, welke zij zich daarvan heeft voorgesteld.

Hetgeen zij tot op heden heeft ontvangen is te weinig, om aan de talrijke aanvragen om zilverpapier tegemoet te komen.

Het is voor de geïnterneerden zeer moeilijk om aan zilverpapier te komen. Zij, die al eens in een interneringsdepot zijn geweest, kunnen dat begrijpen.

De commissie draagt zorg voor een goede verdeling door alles af te wegen in pakjes van gelijke zwaarte.

Door zeer velen is gevraagd geworden of de commissie uitsluitend zilverpapier verzamelde. Zeker! Het oorspronkelijk plan is geweest daar alleen voor te ijveren. De ondervinding heeft evenwel geleerd, dat er aan andere grondstoffen en gereedschappen eveneens grote behoefte is. Daarom heeft de commissie haar taak uitgebreid door onderstaande artikelen in ontvangst te nemen:

1. Zilverpapier;
2. Theelood (capsules, enz.);
3. Kleine platen (drie- en vierkleurendrukken);
4. Sigarenbandjes en gebruikte postzegels.

Voorts verzocht men de commissie tevens te vragen om enig gereedschap voor graveurs en beeldhouwers. De mensen moeten zich haast met het onmogelijke behelpen.

Wie helpt ons aan glazen bakjes of bordjes (uitsluitend wit glas)?

Ook gips en cement armé is zeer welkom. Alleen reeds in het kamp Harderwijk vertoeven een 50-tal kunstenaars die gips of cement armé verwerken.

Er is ongelooflijk veel vraag naar werk en aan smaak of talent ontbreekt het niet.

Nu is het de zomer, die de mensen nog enige afleiding geeft, maar wat moet het worden als straks de winter zijn snerpand koude wind

door de kampstraten heen jaagt; de bewoners dwingt in hun barakken te blijven zonder enige afleiding. Wat moeten ze beginnen als de dagen korter, de avonden langer worden? Ze kunnen toch niet de ganse dag blijven kaarten?

Laten wij, Nederlanders, meewerken om het initiatief bij de Belgen wakker te houden. Het is een mooie zaak om ruim 30.000 geïnterneerden te vrijwaren voor een morele of fysieke inzinking!

Alle zendingen te adresseren aan eerste ondergetekende

De commissie:

L. J. Schrijver

Predikherenstraat 3, Utrecht

G. Koster

J. Lulofs